

ОБЩИНА КЪРДЖАЛИ – УНИКАЛНА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ

Десислава Алексова, експерт по туризъм

Разположена в Източно-родопския планински масив, община Кърджали е най-голямата общинска структура в югоизточната част на България. Постоянните жители на общината надхвърлят 70 000 души, предимно мюсюлмани.

Град Кърджали, един от най-бързо развиващите се градове в страната, представлява естествен административен, икономически и културен център на Източни Родопи. Градът се намира на брега на р. Арда и отстои на 259 км от София и на 90 км от Пловдив.

Не случайно Кърджали е включен в Стоте национални туристически обекта на Българския туристически съюз. Сред административните и обществени институции на града са: читалище „Обединение“, читалище „Юмер Лютфи“, Драматичен театър „Кадрие Ляtifова“, Държавен и куклен театър „Димитър Димов“, Филиал на Пловдивския университет „Павел Хилендарски“, професионални гимназии и техникуми.

Регионалният исторически Музей в Кърджали е създаден през 1965 г. и е един от най-големите музеи в Южна България. В него се съхраняват находките от Перперикон и Татул. Основният музеен фонд съдържа около 40 000 праисторически, антични и средновековни експонати. Към музея

са регистрирани общо 179 археологически обекта, 30 от които са с национално значение. Представени са също природата на Източните Родопи и етнографията на района.

Манастирът „Св. Йоан Продром“ е уникален паметник на византийската и старобългарската архитектура, разположен в един от кварталите на гр. Кърджали. Първите църкви се появяват във втората половина на IX в. върху малък хълм, естествено защитен от водите на р. Арда. Състои се от главен храм и пристроен малък. В началото на XI в. двете сгради са демонтирани и на тяхно място е издигнат един от най-красивите православни манастири на Балканиите, ограден със здрава крепостна стена, усилена с осем правоъгълни кули. Вътре е построена величествена църква, от т.нар. „атонски тип“, дълга почти 21 м.

Атрактивни туристически обекти от най-различно естество има на територията на цялата община и в околностите ѝ. Близко до град Кърджали се намират множество скални образувания, сред които Каменната сватба, Каменните гъби, Сватбата, както и десетки археологически обекти от различни епохи, чиито естествен център се явява Перперикон. Природните забележителности и културно-исторически паметници, някои от които с национално значение, могат да бъдат включени в разнообразни тематични маршрути.

Природната забележителност „Каменната сватба“ е природен феномен, чието формиране е започнало преди 40 милиона години, когато Източни Родопи са били дъно на топло и плитко море с активна вулканична дейност. Скалните образувания, обагрени в жълто, розово, червено и кафяво, имат разнообразни форми, сред които се отличават хора, коне, птици, стълбове.

Каменните гъби се намират източно от с. Бели пласт, при самия път, свързващ Кърджали с Хасково. Те се простират на площ от 30 дка и представляват хармонични скални късове с форма на естествени гъби, които в продължение на хилядолетия са се оформили в прекрасна композиция от неповторими форми и багри. Долният, розов пласт по-лесно се е поддавал на действието на слънцето, вятъра и дъжда, докато горният, зеленикав пласт се е оказал значително поустойчив на атмосферни влияния.

Скалният прозорец се намира в Големия дол на с. Костино, Кърджалийско, и представлява великолепен, естествен скален мост, висящ във въздуха, с отрязано от всички страни платно. Той е връстник на Каменната сватба и Каменните гъби. Образуван е от подобни материали и по подобен начин, обявен е за защитен природен обект през 1975 г.

Източните Родопи са най-богатата на Балканския полуостров зона с мегалитни паметници от тракийската древност, които засега са датирани в ранножелязната епоха (XI–VI в. пр. Хр.). Те представляват скални гробници, оформени от огромни

каменни блокове или шистовидни плочи, като най-често те са еднокамерни с отворено преддверие и малък арковиден вход. Някои от тях са изсечени в каменния масив, а други са оформени като изкуствени пещери и имат обемна гробна камера с четириъгълен или овален план. Изключително интересна е архитектурата на гробниците при селата Пчелари и Овчево.

Тук се намират и едни от най-добре съхранените средновековни крепости по българските земи, които с изключение на Перперикон и някои други по-ранни твърдини, са изградени във втората половина на XII в.

Уникалният скален комплекс Перперикон отстои едва на 15 км североизточно от днешния гр. Кърджали. Състои се от четири основоопределящи части, представляващи съвършена композиция от новокаменната епоха: мощна крепостна стена; акропол – изграден от огромни каменни блокове, разположен в най-високата част на хълма; дворец – изсечен в скалите и заемащ площ от 10 000 м²; северно и южно предградия – представляващи малки улички в скалите, жилищни сгради и храмове. В подножието му се намира с. Горна крепост. Удобната речна долина на река Перперешка, създава благоприятни условия за живот от дълбока древност, е осяяна с десетки археологически обекти от различни епохи, чиито естествен център се явява Перперикон.

Комплексът при с. Татул се намира в местността Кая башъ, на около 200 м от селото и е един от най-величествените мегалитни паметници по българските земи. Състои се от древно езическо светилище и средновековна крепост. Централното и най-високо място на скалния връх заема

гроб с ориентация изток-запад, всечен в масивна канара. На южната страна на скалата е издълбан друг подобен гроб, разположен в полусферична ниша, покрита с арковиден издялан в камъка свод. Към двата гроба води изсечено в скалите тържествено стълбище, състоящо се от осем стъпала. По съседните канари са оформени култови площадки, ритуални стъпала, ниши, системи от улеи и щерни.

Местността около Татул се е смятала за свещена и през по-късни епохи. През средновековието вероятно е имало и църква, впоследствие напълно разрушена. Открити са две колони и два каменни капители с релефно изобразени кръстове. Самото средновековно селище се е намирало в полето под крепостта и под съвременното село, близо до реката. Там са откривани фрагменти от средновековна керамика и стъклені накити. Фиксирани са и няколко некропола от това време, чиито гробове са оформени с каменни плочи.

В Източни Родопи, в района на Кърджали, на разстояние 50-60 км се разполагат няколко хиляди издълбани на голяма височина върху отвесните стени на видни отдалеч канари и масиви, предимно на огряната от слънцето страна, различни по размери и форма мегалитни паметници. Много от тях са групирани в различни места – Перперек, Татул, Харман кая, Женда, Ненково, Пчелари и др. Другите пръснати из целите Източни Родопи феномени са т. нар. „ниши“.

Основната идея при тълкуването на тези скални феномени е религиозно-мистичният характер на издълбаните отвори, които са имали култов, масово обреден характер с жертвоприношения и други подобни мистификации. Най-

разпространена е хипотезата, че това са гробни съоръжения, представляващи своеобразни некрополи, в които са били поставяни погребални урни. Съществува и коренно различна хипотеза, според която всички тези места са били съоръжения с производствено-икономически характер, а скалните ниши представляват знакова система, уникална в световен аспект.

В района на община Кърджали изобилстват и множество туристически ресурси, позволяващи съчетание на гемоложкия туризъм с маршрутно-познавателен и екотуризъм.

В Източните Родопи се срещат ахати, ясписи, обикновени опали, проявления, свързани с ахатови, опалови и ясписови минерализации. В по-големи количества се срещат в района на: Широко поле, Мост, Ранилист, Зимзелен, Гледка,

Груево, Неновица, Чуково, Горна кула, Маджарово. В района на Маджарово има много интересни полиметални орудявания с ахати и аметисти, а в района на Широко поле – коралови ахати, т. нар. коралити. Въз основа на тези находища в района могат да бъдат обособени няколко типа туристически програми, на база абиотичните природни туристически ресурси: находища на колекционни материали и скални феномени в Източни Родопи. Също така съчетание на гемоложки и екотуризъм, т. е. находища на природни колекционни материали и впечатляващ ландшафт: каньони, ждрела, скални образувания, растителен и животински свят, пещери и карстови райони и пр., които изобилстват в Източните Родопи, както и гемоложки и приключенски туризъм, свързан с планински пешеходни и велосипедни преходи и др.

Създаването на туристическа програма, съчетаваща гемоложки туризъм и запознаване със скалните феномени в Източни Родопи, би било добър пример за развитие на алтернативен туризъм в малко познат район с уникална природа, значително биоразнообразие и впечатляващи пейзажи, съчетаващ умело природни образувания и антропогенни елементи в екологично чиста среда.

Интерпретацията на загадките и мистицизма на скалните мегалити, съчетана с уникални находки на природни колекционни материали, които изобилстват в района, ще остави във всеки посетител неповторимо усещане за Източните Родопи и страната като цяло.

ASI COMPANY
IRRIGATION SYSTEMS

АВТОМАТИЗИРАНИ НАПОИТЕЛНИ СИСТЕМИ

Напоителни системи с потъващи хидранти за зелени площи (дома,вилата, спортни терени, паркове).
Проектиране, изграждане, гаранционно и извънгаранционно обслужване.

Дъждовални системи, капково и микронапоиванеза селското стопанство.

София 1421, бул. Свети Наум 15, тел.: 02 963 10 60, факс: 02 963 10 80,
GSM: 0888 87 93 94, E-mail: asig@asico.net, www.irrigation.asico.net